



บทที่ 6

สรุปและ เสนอแนะ

บทสรุป

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญามีฐานะเป็น "ประธาน" ในคดี ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง จึงจะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างผู้กระทำผิดมิได้ ต้องให้ความคุ้มครอง เสมือนหนึ่ง เป็นผู้บริสุทธิ์ อย่างไรก็ตามการที่บุคคลตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้น บางครั้งรัฐอาจจำเป็นต้องสละความยุติธรรมบางส่วนสำหรับบุคคลกลุ่มนี้ไป ทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนใหญ่ออ่าวไว้ เช่น เหตุผลของการที่มีการคุมขังจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดี เป็นต้น ดังนั้นกระบวนการพิจารณาคดีของประเทศต่าง ๆ จึงมีแนวโน้มไปทางที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญอันเป็นรูปแบบของกระบวนการนิติธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้จำเลยในคดีอาญาได้มีโอกาสหรืออาวุธที่เท่าเทียมในการต่อสู้คดี

หลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นหลักที่คุ้มครองความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้การดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นเสร็จสิ้นโดยปราศจากความล่าช้าที่ไม่มีเหตุผล สอดคล้องตามหลักนิติธรรม และลดความไม่ยุติธรรมที่บุคคลผู้ตกเป็นจำเลยอาจต้องสูญเสียไป จำเลยผู้บริสุทธิ์คงไม่ขัดข้องอย่างไรที่จะต้องถูกจำกัดอิสรภาพไปบ้างชั่วคราวระยะเวลาเพียง 1-2 สัปดาห์ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน และเป็นที่ยอมรับกันว่า "การให้ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือการปฏิเสธความยุติธรรม"

ในต่างประเทศ ต่างให้ความสำคัญต่อหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วเป็นอย่างยิ่ง มาตรการต่าง ๆ ถูกนำมาใช้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องสมบูรณ์นั้นควรอย่างยิ่งที่จะต้องให้เหมาะสมกับสภาพของความผิด ความผิดแต่ละประเภทควรจะมีการแยกวิธีการพิจารณาแตกต่างกันไปตามสภาพและความร้ายแรงของการกระทำ ซึ่งวิธีการที่ถูกนำ

มาใช้ก็เหมาะสมกับแต่ละประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ พื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ เหตุการณ์บังคับ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ของประเทศนั้น ๆ

จากการพิจารณาระบบการดำเนินการคดีของไทยนั้นพบว่า มีปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีต้องล่าช้า จำเลยไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเท่าที่ควร สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทัดเทียมนานาอารยประเทศ อันเป็นการรับรู้และรับรองสิทธิของจำเลยในประการดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลนั้นเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะบุคคลผู้ถูกกล่าวหาหรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและ เนื่องจากยังไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาคัดสินเพื่อคุ้มครองบุคคลดังกล่าวให้ได้รับการปฏิบัติต่ออย่าง เป็นธรรม จึงมีหลักของกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิจารณาโดยถูกต้อง ปราบปรามแน่ชัดอย่างปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง จำเลยมีสิทธิในฐานะประธานในคดีมีสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ความรวดเร็วในการพิจารณาคดีอันหมายถึงระยะเวลาที่สั้นลงในการดำเนินการกระบวนการพิจารณา จะต้องไม่เป็นอุปสรรคในการที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิของจำเลยในประการเหล่านี้ ในทางตรงกันข้ามจำเป็นต้องยอมรับความล่าช้าที่เกิดขึ้น หากเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะได้รับโอกาสที่เท่าเทียมอย่างแท้จริงในการดำเนินการคดี และโจทก์ในฐานะบุคคลที่พึงได้รับการเยียวยาจากรัฐ ก็จะต้องได้รับโอกาสอย่างเพียงพอในการเตรียมคดี หรือแสวงหาพยานหลักฐานมาต่อสู้คดี การพิจารณาคดีที่เสร็จสิ้นลงภายในระยะเวลาอันสั้น จึงมิใช่เป้าหมายสูงสุดเพียงอย่างเดียวของหลักพิจารณาโดยรวดเร็ว สิทธิของคู่ความ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงควบคู่ไปด้วยเสมอตลอดระยะเวลาของการพิจารณาคดี เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในการดำเนินการพิจารณา ข้อเสนอแนะที่จะเสนอต่อไปนี้จะขึ้นอยู่กับพื้นฐานดังกล่าว

จากการศึกษา เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถคุ้มครองได้อย่างแท้จริงนั้น มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 โดยร่นระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวนให้สั้นเข้า

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 นั้นให้พนักงานสอบสวนมีเวลาควบคุมผู้ต้องหาเพื่อทำการสอบสวนนานถึง 7 วัน และขอฝากขังต่อศาลได้อีกถึง 84 วัน ซึ่งในการขอฝากขังนั้น ศาลมักจะอนุญาตให้ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอเสมอ โดยมีได้ตรวจสอบถึงความเหมาะสมในการควบคุมตัวผู้ต้องหาของตำรวจมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการสอบสวนเป็นของพนักงานสอบสวนมาโดยตลอด ศาลจึงไม่อาจตรวจสอบได้อย่างละเอียดว่าความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะควบคุมผู้ต้องหาไว้มากน้อยเพียงใด การสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวผู้กระทำความผิดเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนโดยตรง ดังนั้นการให้ระยะเวลาอันยาวนานนี้แก่พนักงานสอบสวนในการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานเพื่อผูกมัดผู้ต้องหา เท่ากับเป็นการช่วยให้พนักงานสอบสวนทำงานคั่งค้างมากขึ้น ปัจจุบันนี้การคมนาคมการสื่อสาร วิทยาการและเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะช่วยพนักงานสอบสวนในการค้นหาและพิสูจน์หลักฐานแห่งคดีก้าวหน้าไปมาก ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวจึงเป็นระยะเวลาที่นานเกินควร

ข้อเสนอแนะต่อกรณีนี้คือ การแก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 4 ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนเพื่อนำไปยื่นต่อศาลไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง เพื่อที่ศาลจะได้มีโอกาสเข้ามาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาโดยเร็ว การร่นระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวนดังกล่าวนี้ จะต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ของท้องถิ่นในส่วนภูมิภาคด้วย เพราะสถานีตำรวจบางแห่งอยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากศาลมาก กำหนดระยะเวลาที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลจึงไม่ควรนับรวมในระยะเวลาดังกล่าวด้วย ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ คณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้น (คณะกรรมการชุดล่าสุด) ได้เสนอแก้ไขกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรค 4 เป็นไปในทางเดียวกันกับข้อเสนอแนะดังกล่าวเช่นว่านี้ หากร่างกฎหมายที่แก้ไขใหม่นี้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้แล้ว ก็จะทำให้การดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ต้องหาได้รับความคุ้มครอง นอกจากนั้น เมื่อปี พ.ศ. 2532 ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2532 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2532 เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 113 เพื่อกำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่ให้มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ต้องนำตัวผู้ต้องหามาฟ้องยังศาล ภายในกำหนดระยะเวลา

เวลา ดังที่มาตรา 113 ได้กำหนดไว้ ไม่ซ้ำให้ระยะเวลาที่ผู้ต้องหามาฟ้อง เมื่ออาบัติได้ เหมือนกับกฎหมายก่อนที่มีการแก้ไข

ฉะนั้นการที่ได้มีการปรับปรุงกฎหมายมาตรา 113 แล้ว และหากจะได้มีการ แก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 87 วรรค 4 ดังข้อเสนอนี้ที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า จะทำให้กระบวนการในการนำผู้ต้องหามาฟ้องศาลเป็นไปโดยความรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ใน ต่างประเทศก็ได้มีหลักกฎหมายกำหนดไว้ว่าพนักงานอัยการจะต้องฟ้องผู้ต้องหาในศาลภายใน กำหนดระยะเวลาเท่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หากไม่ยื่นฟ้องผู้ต้องหาภายในกำหนดระยะเวลา ดัง กล่าวนั้นได้โดยไม่มีข้ออ้างที่มีเหตุผล ย่อมเป็นการตัดสิทธิที่จะฟ้องผู้ต้องหาในความผิดนั้นต่อไป การที่มีหลักกฎหมายไว้เช่นนี้ เพื่อที่จะได้เน้นให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐที่จะให้มีการเร่งรัด ดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน และในชั้นพนักงานอัยการโดย รวดเร็ว เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดไว้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะ ได้รับสิทธิดังกล่าวนี้

2. การกำหนดมาตรการในการวางแผนการพิจารณาคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

สืบเนื่องจากปัญหาสำคัญที่ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า คือ ปัญหาในเรื่องการ เลื่อนคดี และการนัดความที่ยาวนาน เนื่องจากผู้พิพากษา อัยการและทนายความมีความอยู่ ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก หากมีการเลื่อนการพิจารณาออกไปในระหว่างการพิจารณา คดี ย่อมเป็นการยากที่จะหาเวลาว่างให้ตรงกันทั้งสามฝ่าย ภายในระยะเวลาอันสั้น ยังมีการ เลื่อนคดีบ่อยครั้ง เท่าไรการพิจารณาก็จะล่าช้ามากขึ้นเป็นทวีคูณเพราะในการขอ เลื่อนคดีแต่ละ ครั้งนั้น เป็นการยากที่ผู้พิพากษาจะหยั่งรู้ได้ว่าคู่ความฝ่ายนั้นมีเจตนาทุจริตหรือมีความจำเป็น มากน้อยเพียงใด การอนุญาตให้มีการเลื่อนคดีจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

วิธีการเตรียมการพิจารณาคดีให้พร้อมก่อนที่จะเริ่มกระบวนการพิจารณาโดยเน้นถึง ความสำคัญของการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง เป็นวิธีการที่จะสามารถลดปัญหาดังกล่าวลงได้ โดยก่อนที่จะเริ่มดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น ให้ผู้พิพากษาคู่ความทั้งสองฝ่ายมาพร้อมกันที่ศาล เพื่อกะประมาณเวลาที่จะทำการสืบพยานของตน โดยจะต้องให้มีการสืบพยานรวดเดียวติดต่อกัน ไปทั้งคู่คดี หากคู่ความฝ่ายใดมีปัญหาข้อขัดข้องให้รีบดำเนินการแก้ไขก่อนที่จะเริ่มกระบวนการพิจารณา ดังนั้นหากในระหว่างการพิจารณาคดีคู่ความขอเลื่อนคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยเหตุผลว่า ติดนัด ความในคดีอื่น ผู้พิพากษาสามารถใช้มาตรการที่เด็ดขาดลงโทษคู่ความฝ่ายนั้นได้

3. การแก้ปัญหาการเลื่อนคดี

ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในการขอเลื่อนคดีไว้ ณ บทที่ 4 ซึ่งผู้เขียนจะไม่ขอก้าวข้ามที่นี้อีก (ดูหน้า 132 ถึง 139)

แต่อย่างไรก็ดี มีผู้กล่าวว่าสมควรที่จะมีการแก้ไขมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอีก เนื่องจากกฎหมายมาตราดังกล่าวเป็นช่องทางให้มีการเลื่อนคดีอยู่เป็นประจำ แต่ในความเห็นของผู้เขียนแล้ว เห็นว่าการแก้กฎหมายดังกล่าวจะขัดข้องในการปฏิบัติงานและการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง และไม่ควรกระทำได้ เพราะหากจะแก้ไขกฎหมายอีกก็จะต้องแก้ไขไปในทางห้ามมิให้เลื่อนคดีเลยไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็คงจะไม่อาจกระทำได้อีก เนื่องจากจะเป็นกฎหมายที่ไม่มีความยืดหยุ่นและยากที่จะปฏิบัติได้ หรือหากจะแก้กฎหมายผ่อนคลายน้อยบ้างก็คงจะมีข้อยกเว้นให้เลื่อนคดีได้ หากปรากฏว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งและศาลเห็นสมควรซึ่งก็คงจะเกิดปัญหาในลักษณะเดิมว่าทนายความก็จะใช้ข้อยกเว้นนี้ขอเลื่อนคดีโดยอ้างเหตุต่าง ๆ เพื่อให้ศาลวินิจฉัยอีก ผู้เขียนจึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการแก้กฎหมายใหม่คงไม่ใช่วิธีการที่ดีนัก แต่ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาดังกล่าวอาจคลี่คลายไปได้ หากได้มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ เช่น มาตรา 41, มาตรา 111(2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือมาตรา 170, มาตรา 269 ประมวลกฎหมายอาญาลงโทษแก่บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความไม่สุจริตใจในการยื่นคำร้องเพื่อขอเลื่อนคดี หากการดำเนินการลงโทษแก่บุคคลเหล่านี้ทำได้โดยมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจะทำให้ปัญหาการขอเลื่อนคดีมีน้อยลง และหมดไปได้โดยปริยาย เพราะคู่ความฝ่ายที่ไม่สุจริตจะไม่มีโอกาสได้รับผลประโยชน์จากบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เลย

4. ควรจัดตั้งแผนกหนึ่งชั้นในศาลแขวง

เนื่องจากขอบเขตอันกว้างขวางของคดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลแขวง ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลแขวงไม่อาจดำเนินไปได้รวดเร็วเท่าที่ควร เป็นเหตุให้คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ อื่น ๆ ต้องล่าช้าออกไปด้วยทั้งที่โดยลักษณะของความผิดและพฤติการณ์ในการกระทำผิดเหล่านั้น มิได้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกลั่นกรองโดยกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อนเช่นนั้นแต่อย่างใด กระบวนการพิจารณาคดีที่ยุ่งยากย่อมทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร ผู้เสียหายในความผิดประเภทนี้มักต้องการที่จะได้รับชดเชยค่าเสียหายมากกว่าที่จะสนใจว่าผู้ต้องหาจะถูกดำเนินคดีตามขั้นตอนจนถึงที่สุดหรือไม่ อีกทั้งการให้

ผู้กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังกล่าวตกอยู่ในฐานะของจำเลยในคดีเป็นเวลานาน ย่อมเป็น การลงโทษจำเลยทางอ้อม และ เป็นการลงโทษที่หนักเกินกว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิด

ข้อเสนอแนะต่อกรณีนี้คือ การแยกความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังกล่าว อันหมายถึง ความผิดลหุโทษ ความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ จราจรทางบก ความผิดเกี่ยวกับเทศบัญญัติต่าง ๆ ออกมาเป็นแผนกหนึ่งของศาลแขวง และมี วิธีพิจารณาที่รวบรัดเป็นพิเศษจากกระบวนการพิจารณาในศาลแขวง นับตั้งแต่ การจับกุมผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องนำผู้ต้องหาไปฟ้องคดีต่อศาลด้วยวาจาภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ควบคุมผู้ต้องหาไว้ ถ้าผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ให้พนักงานสอบสวนทำ เป็นสำนวนสอบสวนนำไปยื่นฟ้องพร้อมกับผู้ต้องหาภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ควบคุมผู้ต้องหา ถ้าเป็นกรณีผู้เสียหายฟ้องคดีเองผู้เสียหายอาจฟ้องด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ให้จำศาล เป็นผู้บันทึกคำฟ้องด้วยวาจาอ่านให้โจทก์ฟังแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อ หรือลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือไว้ในคดีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง ผู้พิพากษาสามารถดำเนิน กระบวนการพิจารณาไปได้เลย โดยให้ศาลหมายเรียกจำเลยมาแก้คดี จำเลยอาจให้การด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ถ้าจำเลยให้การด้วยวาจาให้ศาลบันทึกคำให้การนั้นอ่านให้จำเลยฟัง และให้จำเลยลงลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือไว้ ให้จำศาลมีหน้าที่จัดคำเบิกความของพยาน โดยรวบรัดและให้พยานลงลายมือชื่อต่อหน้าศาล เมื่อเสร็จการพิจารณาให้ผู้พิพากษามีคำพิพากษา ตัดสินในวันนั้นเลย คู่ความที่ประสงค์จะอุทธรณ์คำพิพากษานี้ในคดีดังกล่าว ถ้าไม่เป็นคดีที่ต้องห้าม ตามกฎหมาย ให้อุทธรณ์ต่อศาลจังหวัดในเขตที่ศาลแขวงนั้นตั้งอยู่ให้ศาลจังหวัดพิจารณาคดีนั้นใหม่ คำพิพากษาของศาลจังหวัดให้เป็นที่สุด

5. ศาลควรรื้อคดีพินิจพิจารณาไม่รับฟังพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัดขึ้น

ในปัญหา นี้ มีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคท้าย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคสอง เปิดโอกาสให้ศาล สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่ฟุ่มเฟือย ไม่น่าเชื่อถือ ไม่ ควรรับเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ซึ่งจะทำได้แล้วเสร็จไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เขียนได้ กล่าวถึงรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 4 (หน้า 142-143)

6. ศาลควรรู้จักพิจารณาการตั้งผู้ชำนาญการพิเศษในคดีอาญาให้มากขึ้น

ผู้ชำนาญการพิเศษในคดีอาญานั้น ไม่ว่าจะ ได้มาโดยการแต่งตั้งจากศาลหรือคู่ความอ้างอิงมา เป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาการแขนงที่เป็นปัญหา ความรู้ความชำนาญนี้อาจจะ ได้มาจากการศึกษาเล่าเรียน หรือการทำงานในสาขานั้นมาเป็นเวลานาน จนมีความชำนาญ การนำพยานผู้ชำนาญการพิเศษ เข้าสืบประเด็นในคดี เช่น การนำสืบทางนิติเวช การพิสูจน์ลายมือชื่อ กระสุนปืน ยาเสพติด เป็นต้น อาจทำให้ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติเร็วขึ้น ดีกว่าการให้คู่ความอ้างพยานต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะทางของบุคคล โดยการอ้างพยานหลาย ๆ ปาก หรือพยานเอกสาร พยานวัตถุมากมาย เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น ดังนั้น เมื่อจะต้องนำสืบถึงข้อเท็จจริงในลักษณะดังกล่าว ศาลควรรู้จักพิจารณาการตั้งพยานผู้ชำนาญการพิเศษ เพื่อนำสืบให้ฟังได้ยุติเร็วขึ้น

7. ควรขยายวิทยาการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการพิจารณาพิพากษาให้รวดเร็วยกออกไปให้ทั่วถึง

การนำระบบไมโครฟิล์ม หรือระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในกิจการศาลนั้น ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาเอกสารสำคัญในคดี ตัวบทกฎหมายหรือคำพิพากษาฎีกา และการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการจ่ายคดี การนัดความการตรวจสอบสำนวนคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ธุรการได้อย่างรวดเร็ว จึงสมควรที่จะให้มีการนำวิทยาการต่าง ๆ เหล่านี้ออกไปใช้ในศาลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง แม้กระทั่งในเรื่องการส่งเอกสารระหว่างศาลหนึ่ง ไปยังอีกศาลหนึ่งทางโทรสาร (Fax) ซึ่งทำให้คดีดังกล่าวสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะหากส่งทางไปรษณีย์เหมือนดังเช่นที่เป็นอยู่แล้ว กว่าเอกสารจะไปถึงศาลอีกแห่งหนึ่งจะต้องใช้เวลานาน

วิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ ไม่อาจนำมาประโยชน์ได้เลยหากปราศจากความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่าย เพราะแท้ที่จริงแล้ว ปัญหาสำคัญที่ทำการพิจารณาคดีของไทยดำเนินไปอย่างล่าช้านั้นก็คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมขาดความรับผิดชอบ มิได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเท่าที่ควร ไม่ว่าจะ มีบทบัญญัติของกฎหมาย หรือวิธีการที่ดีเลิศอย่างไรก็ตาม การพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก็เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณาแก้ไข เป็นอันดับแรกเสมอ จึงจะสามารถทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของไทย

เป็นไปโดยรวดเร็ว สำเร็จลุล่วงตามความประสงค์ของกฎหมายและจำเลยผู้บริสุทธิ์ได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจัง

อนึ่ง จากการวิจัยดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว นั้น มิได้หมายถึง การคุ้มครองสิทธิของจำเลยแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้นที่จะทำให้จำเลยหลุดพ้นหรือได้รับผลแห่งคำพิพากษาทางใดทางหนึ่งไปโดยเร็ว ในด้านของโจทก์ก็ได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐโดยการลงโทษจำเลยด้วย และในประการสำคัญ การพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว นี้ มิใช่การพิจารณาดีให้เสร็จสิ้นไปโดยไ้ระยะ เวลาอันสั้นเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการพิจารณาที่รับรองสิทธิของ โจทก์และจำเลยในอันที่จะต่อสู้คดีกันได้อย่างเต็มที่ ตามวิถีทางแห่งกฎหมายโดยมีกระบวนการต่าง ๆ ที่จำกัดลง แต่ยังคงไว้ซึ่งความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหากการพิจารณาดีอาญาได้กระทำไปโดยรวดเร็วตามที่กล่าวนี้แล้วก็จะ เป็นผลดีแก่การบริหารงานยุติธรรมให้บัง เกิดความยุติธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายในคดีได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย